

PsittaScene

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Van de directeur.

We hoorden hun gekrijs boven het bladerdak van het regenwoud, daarna zagen we de schitteringen van rood, blauw en geel terwijl een tiental Geelvleugel ara's overhielden naar de Maya ruïnes van Copán afgelopen maand. Het was het vroege ochtendgeschal van luidruchtige vogels die rondvlogen en het was tevens het geluid van herstel – van deze spectaculaire vogels die schreeuwend terug naar hun rechtmatige plaats aan de hemel van Centraal Amerika waren. Op vele manieren zou dit nooit gebeurd kunnen zijn en we hebben nooit kunnen dromen dat deze ara's konden overleven in een ontwikkelt-toch-verarmd gebied zoals west Honduras (zie: "A New Generation", pagina 14). Maar hier waren ze, genietend, krachtig vliegend over de vallei, etend van de wilde planten en met verschillende paren al op eieren dit seizoen! We hebben heel veel geleerd van dit project en de tientallen andere vrijlatingen van inbeslaggenomen en in gevangenschap gekweekte vogels niet alleen in Centraal Amerika, maar in het Caribisch gebied, Zuid-Amerika, Afrika, India en Indonesië. We hebben geleerd hoe het gedaan moest worden en wat werkelijk van belang is in het bereiken van succesvolle uitkomsten. Maar misschien belangrijker, vanwege deze vrijlatingsprojecten, ontwikkelen we een toenemend effectief hulpmiddel die ons in staat stelt nieuwe papegaaienpopulaties te starten op plaatsen waar ze lokaal zijn uitgestorven. Dat echter heeft ons in staat gesteld om onze taak in het redden van papegaaien met uitsterven in een heel nieuw licht te plaatsen en tevens opnieuw te bepalen welke rol vogels in gevangenschap kunnen spelen in de toekomst van de wilde papegaaien herstel.

In dit nummer viëren we vrijlatingen tot herstel en bespreken we de complexe onderwerpen die moeten overwogen worden tijdens dit proces. We viëren tevens een enorme WPT mijlpaal omdat we de vrijlating van zes Blauwkeel ara's aan het voorbereiden zijn, die we met succes hebben overgebracht naar Bolivia (artikelen beginnen op pagina 3).

Dit project zou niet mogelijk zijn geweest zonder de steun van een groot aantal mensen en organisaties. In het bijzonder zouden we Steve Martin en zijn Natural Encounters Conservation Fund willen bedanken.

Meer dan een tiental jaren geleden begon Steve te broeden met Blauwkeel ara's vanwege dit specifieke doel en hij heeft tienduizenden dollars opgehaald om dit programma te steunen. De eerste vogels die hun weg naar huis naar Bolivia vonden waren van Paradise Park in Cornwall, waar de WPT in 1989 werd opgericht. Weldra zullen ook leden van de Natural Encounters groep zélf een beetje geschiedenis maken. Blijf op de hoogte!

Jamie Gilardi – directeur

Vrijlating voor herstel.

Door Jamie Gilardi

PRECIES 12 JAAR GELEDEN schreef ik een artikel in PsittaScene "Breeding Parrots for Conservation" genaamd. Hierin besprak ik hoe waarschijnlijk het was dat papegaaien die in gevangenschap waren gekweekt een rechtstreekse bijdrage zouden leveren aan de bescherming van papegaaien in het wild. De conclusie in mei 2001 was kortweg ja, het kan, maar slechts in heel

uitzonderlijke gevallen. Na het herlezen van dit artikel nu, ben ik blij dat het niet helemaal bezijden de waarheid was, maar ik ben ook onder de indruk van twee fundamentele dingen die we in de tussentijdse jaren hebben geleerd – één een beetje verwarrend en de andere heel bemoedigend.

ALLEREERST HET SLECHTE NIEUWS: Iedere keer opnieuw ontdekken onderzoekers dat papegaaien waarvan ze dachten dat het ze goed ging in het wild eigenlijk niet zo goed af waren als ze gedacht hadden. In sommige gevallen was er gewoonweg geen informatie; in sommige gevallen waren de gegevens niet accuraat genoeg. Van weer anderen, waarvan werd gedacht dat ze één soort was, bleken uit twee te bestaan, waarvan er één heel zeldzaam bleek te zijn. Voor gelijksoortige vogels zoals zonparkiet *Aratinga solstitialis*, Timneh grijzeroodstaart *Psittacus erithacus timneh*, diksnavelpapegaai *Rhynchopsitta pachyrhyncha*, Kleine geelkuifkaketoe *Cacatua sulphurea*, geelnekamazone *Amazona auropalliata*, en zelfs de Mülleramazones *Amazona farinosa*, de werkelijke aantallen van bekende vogels in het wild blijken aantoonbaar verbazingwekkend en verontrustend te zijn. Om het nog erger te maken zijn de overgebleven vogels vaak verspreid over grote gebieden verdeeld over kleine habitats. Levensgeschiedenis kan andere mogelijkheden toevoegen. Veel papegaaien hebben een lange tijd nodig om te gaan broeden, niet alle volwassen vogels broeden ieder jaar en ze zijn heel kieskeurig in het selecteren van hun partners. Dit alles overwegend, is de realiteit dat terwijl honderden vogels in het wild er kunnen uitzien als een gezonde populatie, staat het gelijk aan een klein aantal productieve broedende paren. Nakweek kan of kan niet geschikte partners vinden (accepteren), essentieel voor nieuwe broedsels en eventueel herstel.

DUS WAT IS HET GOEDE NIEUWS? In de afgelopen decennia hebben we bij de WPT geleerd dat het starten van nieuwe papegaaienpopulaties waar ze zijn uitgestorven, gebleken is, niet alleen mogelijk, maar zelfs veel gemakkelijker dan we ooit hadden gedacht. Natuurlijk hangt het af van degelijke planning, samen met zorgvuldige selectie en voorbereiding van de vogels. Hoe hebben we dit geleerd? Eerlijk gezegd als gevolg van de handel zelf. Eén van de grootste ironie van de handel in wilde papegaaien is dat deze anders zó tragische traditie ons heeft geholpen te leren hoe we het beste gebruik konden maken van vrijlating voor herstel. Duizenden papegaaien van tientallen soorten zijn inbeslaggenomen. Die vogels hebben onze ogen geopend hoe succesvol vrijlatingen kunnen zijn. We hebben voorbeeld na voorbeeld geleerd dat vrijgelaten vogels niet alleen overleven, ze gedijen, passen zich snel aan aan wilde lokale voedselbronnen en gaan met succes broeden om nieuwe en groeiende populaties te starten.

Achteraf is het gemakkelijk voorbeelden te zien die aldoor in die richting wezen. De meest in het oog springend zijn de gevallen van vogels die per ongeluk buiten hun oorspronkelijk gebied zijn uitgezet... vogels die nu worden aangeduid als “wild”. Terwijl dit gewone soorten zijn zoals de monniks –of muisparkieten *Myiopsitta monachus* en de halsbandparkieten *Psittacula krameri*, anderen zijn bedreigd in hun geboortegebieden zoals de Finschi amazone *Amazona finschi*, geelkuifkaketoes en zelfs de Congolese grijzeroodstaarten. Het feit dat ze overleven en broeden ondanks hun toevallige introductie in absoluut ongeschikte habitats vertelt ons een heleboel over de verwachtingen van zorgvuldig geplande vrijlatingen van geselecteerde, goed in conditie zijnde vogels in hun natuurlijke gebied.

GELUKKIG hebben de afgelopen twaalf jaar ons wijze lessen geleerd. We zijn nu blij inbeslaggenomen en in gevangenschap gekweekte vogels breder kunnen opnemen in beschermingspogingen dan verwacht. Allen al in dit nummer kun je het gebruik van middelen zien tot herstel van de Geelvlugelara's in Honduras, de verhuizing en geplande vrijlating van Grijzeroodstaarten in Oeganda en het meest opwindend voor ons, de eerste transfer van in gevangenschap gekweekte Blauwkeelara's terug naar Bolivia om het herstel van de kritisch bedreigde soort te steunen.

UITEINDELIJK was het de vrijlating van inbeslaggenomen vogels die ons geholpen hebben de belangrijkste onderdelen van deze nieuwe middelen te verfijnen en ons de volgende vraag te stellen: als we met succes gewone vogels van de handel kunnen vrijlaten, waarom dan niet hetzelfde middel gebruiken voor serieus bedreigde vogels? Klaarblijkelijk is het antwoord dat we het kunnen, we het zullen en we het doen!

Een wild idee

Door Steve Milpacher

ER WAREN NOG MAAR EEN PAAR HONDERD VOGELS over toen wilde blauwkeelara's *Ara glaucogularis* begin jaren 90 werden beschermd tegen stropers. Hun locatie in het wild was relatief onbekend voor onderzoekers tijdens de jaren 70 en 80 toe meer dan duizend vogels mogelijk waren geroofd voor de dierenhandel. Tot op heden blijft de populatie behoorlijk in gevaar met tussen de 115 en 125 stuks overgebleven in het wild, die deze magnifieke Boliviaanse soort één van de meest bedreigde vogels ter wereld maakt.

EIND JAREN 90 BEGONNEN verschillende organisaties te werken aan het taxeren van de wilde status van de soort, door beperkende factoren te determineren die de populatie beperkte in hun herstel, om publieke aandacht te vragen, om de habitat van de ara's te beschermen en actie te ondernemen om de soort te redden. Het veldwerk van de blauwkeelara door de World Parrot Trust begon in 2002 en blijft één van onze kernprojecten heden ten dage. We richtten ons aanvankelijk op het determineren van de locatie van iedere bekend vogel, het begrijpen van de ecologie van de soort en gebruik van habitat, vaststellen van hun nestgewoontes en determineren van de factoren die zijn herstel in het wild beperkten.

We hebben een aantal rechtstreekse beschermingsacties ingesteld in de afgelopen decennia, waarvan velen gericht zijn op hulp aan wilde paren bij hun nesten, waar predatie, slechte nestkwaliteit en extreme weersomstandigheden tot beperking van reproductiesucces hebben geleid. In goede jaren deden 10 tot 12 paren een poging tot broeden en brachten in totaal 5 tot 9 jongen groot en dit is alleen wanneer de nesten worden beschermd en de kuikens direct worden geholpen door veldmedewerkers. Als ze niet worden geholpen, mislukken bijna alle nesten vanwege predatie en milieufactoren. Tijdens langdurige droogtes kan voedselaanbod verstoord worden, voornamelijk motacú palmfruit, een belangrijke voedselbron voor de ara's. In zulke "slechte" jaren (3 van de laatste 9) zijn alle broedpogingen mislukt en zijn er geen nieuwe vogels aan de populatie toegevoegd.

GESCHIKT HABITAT IS RUIM VOORHANDEN in veel van het oorspronkelijk gebied van de Blauwkeelara's, een gebied geschat op meer dan 35.000 km². Helaas blijkt de populatiedichtheid van de soort te klein voor gezonde aanwinsten en herstel. Jarenlang hebben we voorrang gegeven aan deze realiteit en hebben we zorgvuldig vooruit gepland. Begin 2012 gaf de Boliviaanse regering toestemming aan ons voorstel om populatieherstel te bevorderen d.m.v. een kweek –en vrijlatingsprogramma in Bolivia met gebruikmaking van blauwkeelara's die overzee werden gehouden. In een baanbrekende inzet zijn we op het ogenblik bezig vogels te repatriëren uit de UK en USA.

De eerste van deze vogels kwamen in Bolivia aan in 2013. Dit is hun verhaal.....

Een droom komt uit

Door David Woolcock

Op 23 september 1992 zag ik voor het eerst blauwkeelara's. We kregen in Paradise Park in Cornwall, UK zes jonge vogels gekweekt in gevangenschap, toen Canindeara's genoemd *Ara caninde*.

HET KARAKTER EN DE CHARME van deze prachtige vogels vertederden zowel de medewerkers als de bezoekers.

Toen ze volwassen waren stelden we paren samen en probeerden we ze te laten broeden. Maar het was pas in februari 2004, twaalf jaar nadat ze aankwamen in het park, dat we het eerste ei hadden.

Uiteindelijk nadat we wat aanpassingen hadden gedaan, produceerden de vogels prachtige jongen en brachten ze zelf groot.

Gedurende die eerste jaren kwam het droevige lot van de wilde blauwkeelara's aan het licht. De World Parrot Trust, opgericht en met het hoofdkwartier in Paradise Park, was een beschermingsprogramma aan het opzetten in Bolivia bijna tegelijk met het uitkomen van onze eerste kuikens. Onze droom was om op een dag blauwkeelara's terug naar Bolivia te brengen om er vrij te zijn. Toentertijd was een dergelijk denkbeeld niet zonder tegenspraak. Velen geloofden dat het niet zou kunnen. Toch sprongen we met de

vogels om door ieder risico te beperken die onze ambities konden schaden. In hun broedvolières hadden ze geen direct contact met andere soorten. Alle kuikens werden in grote omsloten ruimten en alleen samen met hun ouders of met andere blauwkeelara's.

Snel door naar 29 augustus 2012, een heel belangrijke dag – de dag we bevestiging kregen dat Bolivia het plan van de World Parrot Trust accepteerde om vogels te repatriëren naar hun thuisland. Er zouden importvergunningen moeten worden afgegeven voor zeven vogels uit de UK. Nu was ons werk écht begonnen.

Eerst moesten we de zeven vogels selecteren die de eerste groep zou zijn die naar Bolivia terugging. We kozen zes vogels die vanaf november 2011 als groep bijelkaar gehuisvest waren. De zevende vogel was een jong wat nog bij zijn ouders zat met nog twee kuikens in de volière waarin ze waren uitgebreed. Vervolgens moesten we ons wenden tot het UK CITES bureau voor exportvergunningen voor zeven vogels. We moesten niet alleen volledige details geven van de vogels zelf (leeftijd, sekse, microchipnummer etc.), maar ook details van de hun ouders. Het UKCITES bureau verwerkte onze aanvraag heel snel en weldra hadden we exportvergunningen.

Nu hadden gezondheidsverklaringen nodig voor het Boliviaanse Ministerie. Er was echter geen officieel erkende gezondheidsovereenkomst tussen UK en de Boliviaanse regering. Het bleek dat nog nooit iemand ooit vogels had teruggestuurd naar Bolivia vanuit de UK. We moesten in dit geval een document ontwerpen plus goedgekeurd en erkend door het Boliviaanse Ministerie. Na een heleboel e-mails over een periode van verscheidene weken was dat ook geklaard. Terwijl al dit papierwerk gedaan werd, begonnen de vogels met hun 60 dagen quarantaine periode en de begeleidende serie testen.

Nu moesten we de vluchten boeken. Rechtstreeks? Geen enkele kans! Zoals zoveel dingen die we tijdens deze inspanning ontdekten, we braken ook nieuwe wegen open. Zoals de expediteur van Heathrow Airport zo bondig zei, "Bolivia is niet de gemakkelijkste plaats om levende dieren naartoe te brengen, maar we laten ons niet kisten!" Ons ideale vluchtschema zou zijn geweest van Heathrow naar Miami naar Santa Cruz. Echter dat bewust vliegtuig was geen optie vanwege technische en logistieke redenen wat ons weinig zei. Gelukkig ware de expediteurs een meevaller. Ze onderzochten elke optie en uiteindelijk kregen ze het voor elkaar dat twee vliegtuigmaatschappijen om te Inter Line (ik had geen idee wat dit ook maar betekende! Eigenlijk betekent het dat ze samenwerken). De route werd uiteindelijk bevestigd – Heathrow naar Madrid naar Santa Cruz. Deze route wierp een ander mogelijk beletsel op omdat de vogels dan niet de EU via Londen zouden verlaten maar via Madrid. We moesten nu aanvullende gezondheidspapieren aanvragen (een TRACES certificaat genaamd) voor het Europese deel van de reis.

Dus met alle voorgaande testen op de vogels afgerond, CITES papieren klaar, gezondheidscertificaten waaraan werd gewerkt en transportkisten gemaakt, ging alles volgens plan, met een vertrekdatum van 23 januari 2013.

Begin van het Boliviaanse regenseizoen! Sommige toegangswegen naar de vrijlatingsite waren niet begaanbaar. We moesten de transportdatum een maand verschuiven naar 20 februari, vluchten omboeken, het bezoek van de dierenarts opnieuw afspreken en een nieuw verzoek voor de tijdgebonden TRACES certificaten.

Wat nog meer? Het was rond die tijd dat ons werd verteld dat het vliegtuig vanaf Heathrow naar Madrid maar plaats had voor zes kratten, geen zeven. We konden of twee vogels één krat laten delen of slechts zes vogels in afzonderlijke kratten. Vanwege de duur van de reis, was de enige verstandige beslissing om zes vogels te vervoeren in aparte kratten. We zouden het kuiken uit 2012 thuishouden bij zijn ouders en zijn broertjes/zusjes maar doorgaan met de quarantaine en het testen van deze vogels voor als er wat zou zijn met één van de andere zes.

Vanaf het begin was het onze bedoeling dat iemand de vogels gedurende hun hele reis zou begeleiden. Met een tussenstop in Madrid leek het ons het beste om iemand die Spaans sprak als chaperon. José Antonio Diaz Luque, van het Boliviaanse veldteam, was de juiste persoon voor deze taak. We organiseerden voor José om naar Paradise Park te reizen, een paar dagen te werken met de vogels en de medewerkers en dan met de vogels te reizen vanuit Cornwall naar Londen, Madrid, Santa Cruz en door naar het vrijlatingcentrum.

Ahhh. Alles klaar! Wel niet helemaal. Vijf dagen voor vertrek kreeg ik een email van de expediteur. Een op handen zijnde staking van de douane in Madrid was gepland van 18 t/m 22 februari – geweldig! We konden niet riskeren de vogels op 20 februari te versturen omdat alle aanwijzingen erop duiden dat als ze eenmaal in Madrid waren, ze er vast zouden zitten tot de staking voorbij was. De enige

mogelijkheid was een week later te plannen – 27 februari. Natuurlijk betekende dit... Vluchten omboeken, opnieuw een afspraak voor de dierenarts en nieuwe aanvraag voor de tijdgebonden TRACES certificaten – alweer!

Dus met alles op zijn plaats voor de derde keer waren we klaar om te vertrekken. Op 26 februari onderzocht onze officiële dierenarts de vogels voor de laatste keer op hun gezondheid voor export en of aan alle gezondheidseisen waren voldaan en dat de vogels gezond en fit waren om te reizen. Daarna werden ze in hun vervoerskisten gezet en in de wagen geladen voor vertrek naar Heathrow Airport. We arriveerden laat in de avond bij de expediteur op Heathrow en lieten de vogels aan hun zorg over voor de nacht, om te wachten op het aan boord gaan op de vlucht naar Madrid om 4.00uur 's morgens. Er was niks meer voor mij te doen dan de benodigde papieren aan José te geven. We konden nog niets vieren omdat José nog een lange paar dagen voor de boeg had. Hij had een goede nachtrust nodig voordat hij zich bij de vogels op de vlucht naar Madrid zou voegen.

Details en achtergronden.

Door José Antonio Luque

HET WAS EEN FANTASTISCHE DAG toen de zes nieuwe aanwinsten uiteindelijk de motacú palmnoten aten. Eén van het meest belangrijke deel van hun aanpassing van leven in Bolivia is voedsel uit het wild te leren kennen en ze direct te eten. Motacú is een belangrijke voedselbron voor wilde blauwkeelara's en binnenkort zullen deze vogels wild zijn!

Eten en nog meer eten

De meeste tijd en aandacht in de eerste twee weken nadat de vogels waren aangekomen was met het verzamelen van voedsel uit het wild, om ze op verschillende manieren hierop voor te bereiden en nagaan of iedere vogel ze probeerde. We hebben ze geleidelijk overgewend van de pellets naar de vruchten die de uitgebreide variëteit van voedsel uit het wild, die in het gebied rond het centrum waar ze vrij worden gelaten, voor handen is. We gaven voedsel in schalen, op takken, 's ochtends en 's avonds, in zijn geheel en geschild, gesneden, gemengd en gepureerd. Feitelijk hebben we geprobeerd dit nieuwe voedsel op allerlei manieren aan te bieden en te presenteren waar je maar aan kunt denken, ik ben blij te zeggen dat het werkt. Elke dag hebben we hun "oude" voedsel kunnen afbouwen en het nieuwe kunnen vermeerderen. We hebben het aanbod van voedsel zó gemaakt dat het lijkt op wat de vogels in de natuur zullen vinden.

De motacú noten is een interessante uitdaging geweest. Allereerst gaven we ze ongepeld en geen enkele vogel waagde zich eraan. Ze verplaatste ze en lieten ze vallen en soms knoeiden ze ermee (klinkt bekend?). Daarna begonnen we ze gepelde motacú te geven met kleine stukjes paranoten en een pasta die we maakten van motacú en walnoten. Het werkte! Vanaf toen begonnen ze motacú stukjes te eten en uiteindelijk na 17 dagen begonnen ze de noten in zijn geheel te eten, net zo als wilde blauwkeelara's. Het was zo'n geweldig moment.

Sociaal leven

De vogels passen zich ook op andere manieren aan. Ze zijn enorm actief in de ochtend en de namiddag. Het is onvoorstelbaar hoe ze met de wilde ara's communiceren. Iedere dag zien we blauwgele-ara's *Ara ararauna*, dwergara's *Ara severa*, geelnekara's *Primolius/Ara auricollis* en verscheidene soorten parkieten boven het centrum vliegen. De blauwkeel begonnen erg luid te schreeuwen, in antwoord op de kreten van de wilde papegaaien. Vlak voor hert donker, als de papegaaien gaan slapen, begonnen de blauwkeelara's als gekken in de kooi te vliegen, terwijl ze schreeuwden en schreeuwden. Het is onvoorstelbaar en ik ben blij dat ik in de gelegenheid ben dit te zien. Het doet me denken aan toen we de blauwkeel kuikens (PsittaScene 23.2, mei 2011) vrijlieten en ze vanaf de eerste dag besloten bij de wilde ara's te slapen!

Veiligheid en beveiliging

Deze vogels zijn uiterst belangrijke wereldreizigers en zijn heel goed beschermd. We hebben een hek met schrikdraad rondom het terrein en twee camera's rond de vliegkooi.

We hebben geen enkele predator gezien in het gebied of op de beelden van de camera's. De enige soorten die we zagen op de camera waren ibissen en zangvogels die liepen en foerageerde in het gebied. We hebben tevens een lage plastic muur rond de vliegkooi gebouwd om ze te beschermen tegen slangen. Bovendien hebben we een ingenieuze slangenvaak die wordt gevormd door de plastic muur zelf. We hebben metaal rond alle bomen die aan de kooi grenzen, waardoor het onmogelijk is voor een rat, slang of zoogdier in de stam te klimmen en zodoende toegang tot de kooi te hebben. We hebben eveneens een 24uurs bewakingcamerasysteem ter plaatse.

Inspecteurs van de regering SENASAG genaamd zijn drie keer bij het centrum geweest. De eerste keer was op de dag dat de vogels aankwamen. De tweede keer was bijna twee weken na hun quarantaine van 3 weken. De inspecteurs waren blij met al ons werk en erg onder de indruk van hoe we de vogels verzorgen, te eten geven en hun beveiligen. Wat wij hier doen is iets heel ongelofelijks voor ze. De indruk over ons werk en het project is heel positief. Ze kwamen nog een laatste keer op bezoek toen de vogels de quarantaine verlieten. Het gaf hun voldoening om een project van deze omvang te mogen zien dat zo belangrijk is voor het wildlife van hun eigen land.

Herintroductie overwegingen

Er werd op 28 februari 2013 geschiedenis geschreven toen een groep van zes zeldzame blauwkeelara's vanuit Engeland naar Bolivia reisden, als onderdeel van een internationaal project om de wilde populaties in hun land te herstellen en er mee te broeden. De vogels waren speciaal voor dit doel grootgebracht in Paradise Park in Hayle, Cornwall, UK, om een 10jaren project die geleid werd door de World Parrot Trust (WPT) te ondersteunen.

Jaren van planning en zorgvuldige overwegingen van ontelbare vragen en onderwerpen heeft ons voorbereid op deze volgende fase van de bescherming van de blauwkeelara's (BMTA). Hier verklaren we wat maatstaven die ons begeleid hebben in dit proces.

IUCN criteria: Voor het ontwikkelen van vrijlatingprojecten hebben we gebruik gemaakt van criteria vastgelegd door IUCN Reintroduction Specialist Group. Deze organisatie maakt deel uit van Species Survival Commission en is een interdisciplinaire groep wiens voornaamste doel is de herintroductie van gezonde populaties van dieren en planten terug in natuurlijke omgeving. De groep doet niet alleen herintroductie pogingen voor vogels maar een variëteit aan schattingen waaronder reptielen, amfibieën, zoogdieren etc.

Vrijlating gedefinieerd: Van speciaal belang voor de groep is de definitie en classificatie van herintroductieprogramma's. Terwijl de term "vrijlating" wordt gebruikt voor verschillende technieken is het belangrijk onze benadering in dit geval te verklaren. Wat we ons voorstellen met de blauwkeelara's is een herintroductie die is gebaseerd op: "...de opzettelijke verplaatsing en vrijlating van een organisme binnen zijn geboortegrond waarvan het was verdwenen. " Het laatste deel is vooral van belang voor het bepalen van het risico. Versterking (vogels toevoegen aan een bestaande populatie) wordt vaak verward met de term "herintroductie" (vogels toevoegen waar ze niet langer voorkomen).

Gezondheidsrisico: De World Parrot Trust heeft zich beziggehouden met redding –en vrijlatingprogramma's voor meer dan 50 papegaaiesoorten in meer dan 30 landen in de afgelopen 20+ jaar. De bedreiging van ziektes wordt heel serieus genomen en alle verantwoorde benadering zijn gedaan om enige mogelijke gezondheidsrisico's te minimaliseren of uit te sluiten.

Losse vogels voor de transfer kwamen van een gesloten groep waarmee een hele lange tijd hebben gewerkt. De geschiedenis van de vogels en hun gezondheid was bekend en goed gedocumenteerd. De vogels werden geïsoleerd van andere vogels gehouden en ondergingen intensieve onderzoeken naar een aantal gewone infectieziekten. Ze werden in quarantaine gehouden en vóór transport door een dierenarts gecheckt. Bij aankomst in Bolivia werden ze opnieuw in quarantaine gehouden, geïsoleerd van andere vogels en dan vrijgelaten in een gebied waar de blauwkeelara's niet meer voorkomen.

Vanwege de grootte van de habitat van de blauwkeelara's (35.000km²), het onvoorstelbaar kleine aantal van de wilde populatie (115-125 stuks) en de kennis van de verplaatsingen van de wilde vogels na 10+ jaar van bestudering in het veld, we met grote zekerheid kunnen zeggen dat in de toekomst alle vrijlatingen introducties zullen zijn en dat contact met enige wilde blauwkeelara waarschijnlijk niet snel na hun vrijlating zal gebeuren.

Overlevingskansen: Sommige goedoverdachte publicaties hebben vragen opgeworpen m.b.t. de overlevingskansen van in gevangenschap gekweekte papegaaien als ze terugkeren in het wild. Gedurende de laatste 10 jaar is er veel werk verzet voor het vrijlaten van psittacines en laat duidelijk zien dat met succes vrijlaten van in gevangenschap opgegroeide papegaaien uitvoerbaar is, maar tevens dat de levensvatbaarheid van de vogels heel hoog kan zijn met een goede acclimatisering en steun van andere vogels.

War ons betreft raakte de WPT voor het eerst betrokken bij het herintroductie werk begin jaren 90 door onze inspanningen bij het steunen van het Echo Parakeet beschermingsprogramma op het eiland Mauritius, waar de wilde populatie was teruggelopen tot slechts 12 stuks. Gelukkig is de Echo nu hersteld tot meer 580 stuks.

Pas geleden, vanwege ons FlyFree programma, waren we direct betrokken bij de vrijlating van wel duizenden papegaaien in n13 verschillende landen (meestal ontwikkelingslanden) ofschoon met voormalige wildvang vogels die gedurende verschillende perioden in gevangenschap werden gehouden, waarvan in sommige gevallen meer dan 5 jaar. Gelijktijdig heeft de WPT steun en advies gegeven aan het vrijlatingwerk van andere organisaties, zoals het ARA-project, die met succes 150+ in gevangenschap gekweekte vogels (handopfok en natuurbroed) geelvleugel – grote soldatenara's hebben vrijgelaten, waarbij de vogels werden herintroduceert in gebieden waar ze plaatselijk waren uitgestorven (een scenario gelijk aan de blauwkeelara's). In het geval van het ARA-project hebben hun vrijlatingen plaatsgevonden in de laatste 9 jaar en de overlevingskansen van de vrijgelaten vogels reiken van 78-82%. In de daaropvolgende jaren zijn veel van de vrijgelaten vogels begonnen met broeden in het wild. Bovendien steunt en begeleid WPT inzetten om andere in gevangenschap gekweekte geelvleugelara's vrij te laten in Honduras, grote soldatenara's in Ecuador en andere broed- en vrijlatingprogramma's voor andere papegaaiensoorten in Brazilië. Gezien de benadering die de WPT heeft genomen en de protocols in acht genomen, is er geen gevaar van ziektes waargenomen van in gevangenschap gekweekte vogels naar de wilde populaties. Kijkend naar de bedoelingen van de WPT zijn er ook anderen bij betrokken en hadden gevarieerd succes met de herintroductie van andere soorten ara's (geelvleugel in Honduras, blauwgele in Brazilië, Trinidad en Tobago) een aantal amazonepapegaaien op verschillende locaties en een aantal andere soorten papegaaien en parkieten.

Techniek: In bijna alle gevallen waarbij een overdachte benadering is gebruikt en “soft-release” technieken zijn gevolgd (geleidelijk wennen aan lokaal voedsel, omgeving en aanvullingen voordat ze worden vrijgelaten) dan is de overlevingskans van de vogels zeer goed tot uitstekend. In zeldzame gevallen waar overleven van vrijgelaten papegaaien laag was, bleek de uitkomst gelegen te liggen aan een “hard-release” techniek (plotselinge vrijlating gevolgd door weinig of geen steun voorafgaande aan de vrijlating).

De herintroductieactiviteiten die hier zijn gebruikt zijn met succes toegepast in een aantal andere programma's voor verschillende soorten papegaaien en ara's. Het project heeft tevens de volledige steun van alle wettelijke bureaus die bij het proces waren betrokken die deze methodiek hebben bekeken en goedgekeurd.

De lange weg naar huis

Door Cristiana Senni

Ngamba Island is de droom voor een chimpansee. Verweesde chimpansees van Oeganda hebben sinds 1998 opvang gevonden op dit eilandparadijs van Lake Victoria. Nu kunnen Afrikaanse grijzeroodstaarten hier ook op adem komen. Hun verhaal begon drie jaar geleden. In april 2010 maakte de NGO Animals Lebanon bekend dat 108 Afrikaanse grijzeroodstaarten verscheept vanuit Libanon op de luchthaven van Sofia in Bulgarije door de douane in beslag waren genomen. De CITES-vergunningen waren niet geldig voor de zending, bovendien mogen wildvang vogels vanaf 2005 niet worden geïmporteerd in Europa (zie PsittaScene 17.4 november 2005).

Bij het horen hiervan nam de WPT direct contact op met de autoriteiten van Bulgarije om te bemiddelen dat de vogels terugkonden naar één van hun verspreidingsgebieden in Afrika voor herstel en vrijlating. De papegaaien werden gehouden in dierentuin van Sofia in afwachting van de terechtzitting waarbij de regering de legaliteit van de inbeslagname kon beslissen. Op dat moment wisten we niet waar in Afrika

we de papegaaien konden herintroduceren. Het was niet duidelijk waar ze werden gevangen. We wisten alleen dat ze op een veilig gebied moesten worden vrijgelaten waar stropen verboden was.

In de herfst van 2011 was de uitspraak en de autoriteiten gaven de papegaaien toestemming voor herintroductie. We konden eindelijk werken aan hun terugkeer naar Afrika. Helaas, tijdens de lange wachttijd, waren vele grijzeroodstaarten al overleden vanwege slechte omstandigheden waarin ze oorspronkelijk waren gevonden.

We namen contact op met autoriteiten van wildlife in verschillende landen waaronder Uganda Wildlife Education Centre (UWEC), onze FlyFree partner in Oeganda. We hadden samengewerkt bij het vrijlaten van 200 Afrikaanse grijzeroodstaarten (zie PsittaScene 23.4, november 2011). We namen ook contact op met Uganda Wildlife Authority (UWA) die ons edelmoedig instemde om deze vogels te herintroduceren in Oeganda. Er was nog een berg werk te verzetten. Een geschikte en veilige vrijlatingsite moest worden gevonden, import- en exportpapieren moesten worden aangevraagd, de vogels hadden een uitgebreid gezondheidsonderzoek nodig, er moesten reiscontainers gemaakt worden en reisarrangementen gemaakt.

In oktober 2011 vloog Dr. Gino Conzo van Italië naar Sofia om de papegaaien te onderzoeken, monsters te nemen, en voedingen aan te brengen. Dr. Conzo heeft veel ervaring met wilde grijzeroodstaarten vanwege zijn werk voor de WPT met grote aantallen inbeslaggenomen grijzeroodstaarten in Kameroen en de Democratische Republiek Kongo. Hij vond de vogels in goede gezondheid, dat later werd bevestigd door testresultaten.

Intussen deed de UWEC onderzoek naar de mogelijkheid de vogels vrij te laten op Ngamba Island, thuis van de Ngamba Island Chimpanzee Sanctuary. Ngamba ligt dichtbij andere eilanden die regelmatig bezocht worden door wilde grijzeroodstaarten. Er werd een volière gebouwd voor quarantaine en herstel van de papegaaien.

Eindelijk was alles geregeld. De vergunningen waren verstrekt, de reiscontainers klaar en de vluchten geboekt. Op 8 maart 2013 vergezelden drieëndertig grijzeroodstaarten vanuit Sofia, Bulgarije Dr. Conzo richting Entebbe, Oeganda op Qatar Airways. Bij aankomst werden ze begroet door de Oegandese Minister van water en milieu en medewerkers van UWEC. Een paar uur later bereikten de papegaaien hun voorlopige verblijfplaats op Ngamba Island. Ondanks hun lange reis begonnen ze binnen een uur te eten, drinken en tot rust te komen. Dr. Conzo bracht een paar dagen door op Ngamba Island om er zeker van te zijn dat de papegaaien zich goed aanpasten. De vogels raken gewend aan hun omgeving en worden gestimuleerd om te vliegen zodat hun spieren goed ontwikkeld zijn voor hun vrijlating.

Dus waarom is dit project belangrijk? Iedere inbeslagname van illegale verhandelde vogels schrikbeeld voor de handel. Maar als er sprake is van bedreigde papegaaien kunnen we zelfs meer bijdragen aan hun bescherming door hun te herintroduceren bij het helpen nieuwe populaties te vormen op de plaats waar ze niet meer voorkomen. Papegaaien die in Europa in beslag zijn genomen, zijn nog nooit teruggestuurd om te worden vrijgelaten. Terwijl we ons heel trots voelen dit resultaat te hebben bereikt, hopen we tevens dat meer landen dit voorbeeld zullen volgen als ze te maken krijgen met inbeslaggenomen vogels.

We zijn dankbaar voor de medewerking en de hulp die we van verscheidene mensen en instituten hebben gekregen zonder hen was dit project niet mogelijk geweest: **zie verder PsittaScene pagina 12.**